Auðgaðir af hans fátækt.

Enginn þáttur hinnar kristnu trúarhugsunar er svo ofarlega á baugi i hugum kristinna manna, sem sú, er lýtur að holdtekju og persónu Jesú Krists. Og smám saman hefir Kristsfræðin orðið ærið margþætt og sundurleit. Kjarni hennar fer mjög eftir því, hverir á halda. Erfiðisvinna væri það, að draga saman hér allar hinar mörgu hugmyndir og óliku skirgreiningar er nútiðin hyllir, á persónu og jarðlifshlutverki meistarans. En á einn þáttinn má þó benda.

I seinna Korintubréfinu standa þessi orð: "Því að þér þekkið náð drottins vors Jesú Krists, að hann þótt rikur væri, gjörðist, yðar vegna, fátækur til þess að þér auðguðust af hans fátækt."

Sú var tiðin að heild kristinna manna trúði afdráttarlaust innihaldi þessara orða, eins og það kom þeim fyrir sjónir samkvæmt aldagömlum skilningi og skýringum kennimannanna.

Og sú kom tiðin að menn fóru, af alkunnum ástæðum, að víkja frá þeim skýringum, og um leið, 'oft mjög, að hafna þessu bibliuorði með öllu.

En ef leitað væri minnar skoðunar á því, hvert stefnir nú i þessum efnum fyrir þeim hluta hinna "frá föllnu," sem trúarútsýn eiga yfir tilveruna, þá mundi eg fullyrða, að trúarreynslunnar mestu menn séu, aftur, farnir að sjá *sérstaklega merk trúarsannindi* skina út úr þessu nefnda bibilorði — að aftur sæki i það horf, að menn segi: "Hann, þótt rikur væri gjörðist yðar vegna fátækur til þess, að þér auðguðust af hans fátækt." Og þeir meina *mikið* með því.

Hvað er það sem fyrir þeim vakir? I örstuttu máli þetta: Barnið, sem i Betlehem fæddist af fátækri mannlegri móður, með sama hætti og hvert annað vanalegt blessað barn, samkvæmt heilögu lögmáli skaparans — var *guðleg máttar og kærleiksvera,* sem vitandi vits og i ákveðnum tilgangi, steig frá auðlegð himneskrar dýrðar niður til jarðneskrar fátæktar! Og tilgangurinn var sá að auðga henni liftengda bræður og systur af þeirri fátækt. — Þeim fjölgar er svo hugsa.

Hinsvegar eru þeir sjálfsagt margir, þótt trúhneigðir séu, sem erfitt eiga með, að aðhyllast þessa skoðun. Þeim finnast þessir hlutir alt of undursamlegir, ótrúlegir! Þetta lætur i eyrum þeirra eins og fagurt æfintýri. Og það er smámsaman orðið inngróið eðli þeirra að gjalda varhuga við öllum æfintýrum og helgisögnum, hversu fagrar sem eru. Þeir hafa eitt sinn stigið það stóra spor, að selja sina eigin sannleiksdómgreind við stjórn, og vilja ekki á neinn hátt bregða við hana hollustu, með því, að gripa á lofti nokkuð það, er að eins hafi ákveðið sannleiksgildi, hversu fagurt og æskilegt, sem það kynni að sýnast.

Þeir eru i sinum rétti. Og vér þurfum ekki að æðrast um þá. Menn réttlætast nú hvort sem er ekki beinlinis af trúarskilningi sinum. (Annað mál er það, að ákveðnar, fagrar trúarskoðanir vekja oft og varðveita gróðurmagn hins góða i sálum vorum, og vöxtur skapgerðar vorrar að visku, mætti og kærleika er sú eina sáluhjálp, sem eg kem auga á.)

En, það er um óttann við "æfintýrin," sem fara mætti nokkrum fleiri orðum.

* * *

Hafa menn annars yfirleitt ekki gert sér grein fyrir þeirri einföldu röksemd, að — sé ekki sérhver, sú minsta sem hin mesta, trúarhræring mannsandans blekking ein, *þá hlýtur altilverunni að vera á einhvern hátt undursamlega fyrirkomið.* Athuga menn ekki t. d. að i hvert sinn, sem þeir i ærlegum tilgangi, koma til guðsþjónustu, gera þeir ráð fyrir þeim möguleika, að mannlifið og tilveran sé miklu furðulegri smið, en tokkur orð mannlegrar tungu fá yfir gripið. Góðra gjalda er það vert, að trúfræðingar leitast við að gjöra þessa hluti sem allra óbrotnasta og aðgengilegasta fyrir sv... gjarna mannlega hugsun. "Óbro...r" geta þeir, eigi að siður aldrei orðið. Ef dyggilega er að gáð, kemur i ljós, að ógerlegt er að stiga hársbreidd inn fyrir þröskuld trúarinnar, án þess að við blasi svo risavaxið, fagurt og i alla staði óumræðilegt musteri sem þróttmikið ímyndunarafl fær frekast uppmálað fyrir mannlegu hugskoti. I þessum efnum er til svo ákveðið: "Annaðhvort eða". Tvent er til. Annaðhvort verða menn að álykta að guðstrúin sé reykur einn, — innbyrling volaðs mannkynsins — eða þá að láta ákveðna útsýn opnast sér, til hluta, sem eru miklu "ótrúlegri" en t. d. jólasaga kristinnar trúar, sem m. a. fjallar um lofsöng himneskra hersveita og aðra fyrirburði. — I hvert sinn, sem litið blessað barn er skírt að hætti kristinnar kirkju, felst i þeirri athöfn, sú yfirlýsing, að trúlegt sé, að svo sé himni og jörðu háttað að frelsarinn fæðist úr heimi i heim, að herskarár guðs sendiboða vaki og starfi, að yfirleitt öll þau undur eigi sér stað i skauti tilverunnar, sem mesta dirfska mannshugans fær til náð. Annaðhvort — eða! Sannleikurinn er sá, að annaðhvort eru menn afdráttarlausir afneitarar trúarinnar, eða þá að þeim býðst ekkert undanfæri þess, að aðhyllast einhverja þá skoðun i tilverunni, sem alveg er jafnfurðuleg og háleit sem sú, að þroskaðar kærleiksverur stigi, i ákveðnum tilgangi, úr himneskri auðlegð niður til mannlegrar fátæktar.

Þess minnast margir heiman frá Islandi, að fyrir kom á fjöllum uppi, að ekki þurfti að stiga nema *eitt fótmál* til þess, að útsýni opnaðist yfir heil héröð, sem áður voru i hvarfi. Eins er þessu háttað á fjöllum viturlegrar hugsunar. Stig þar eitt einasta fótmál i trúarátt. gægstu að eins fyrir fjallsbrún andlegrar lifsskoðunar og — endalaus viðátta trúarlegra dásemda blasir við, — dásemda, sem meiri eru og "ótrúlegri" en veglegustu skáld sögðu æfintýri mannanna og helgisagnir.

Oft reyna trúaðir menn að komast af með, til daglegrar notkunar, sárlitinn lágmarksskamt svonefndra trúar-"sanninda". Oft er það viturleg gætni, sem veldur. Og þó er þetta eiginlega *ekki hægt,* nema á vissu stigi vitsmuna. Vel skynbær trúarhugsun kemst ekki af með litið. Trúarjátning trúaðs manns er i raun og veru miklu lengri, ítarlegri og merkilegri en nokkur sú trúarjátning, sem náð hefir skjalafestu — og mun ýmsum þykja til mikils jafnað.

Ef trúaðir menn eru sér þessa yfirleitt ekki meðvitandi, er það annaðhvort fyrir athugaleysi, eða ósamkvæmni, eða vissan ótta. En mikið, álit eg, að samlif mannanna mundi við það græða að þeir yrðu á þessum svæðum athugulir og sjálfum sér samkvæmir — að þeir kynnu, annaðhvort að afneita hreinlega eða þá að taka hreinlega þeim afleiðingum i hugsun og hátterni, sem fylgir hverju minsta skrefi, stignu i trúarátt.

* * *

Flest höfum vér stigið fótmál trúarútsýnisins. Fæst gerum vér það þó — *með opnum augum!* Hvernig sem því er varið, er eins og að okkur bresti kjark til þess, að horfa með fullri sjón út i veröld trúarinnar. Vér stigum hvert skrefið á fætur öðru i trúaráttina, en jafnan með hönd fyrir augum. Hvers vegna?

Ef til vill, að nokru leyti af skammsýni. Meir af *hugleysi.* Vér óttumst vora eigin skynsemi og samkvæmni! Hugljúft er að álita sig eilifa veru og guðlegrar ættar. En vandasamt er að trúa á frelsara og engla, fyrir þá sök mest, að því fylgir óbeinlinis skyldan að — vera sjálfur frelsari og engill bræðranna. Andlega samkvæmnin er á sinn hátt hættuleg. Hún heimtar svo ákveðið af oss, siðgæðis-hetjuskap, — þau karlmensku tilþrif, sem kosta oss tilfinnanleg átök. Oss finst það hart að gengið, að þurfa að týna lifinu til þess að ávinna lifið. Súbraut þykir þyrnum stráð að feta i fótspor hans, er gjörðist fátækur til þess, að vér mættum auðgast. Þess vegna drögum vér ógjarna skýluna af ásjónu vorri. — horfum með hönd fyrir auga af fjallsbrún andlegs útsýnis. —

Vér sem biðjum: "Auk oss trú," þurfum einnig að biðja: "Auk oss *þor!*"

Fr. A. Fr.

HOLLINSWORTH'S

MIKLA ÁRLEGA JÓLA KVENKJÓLA SALA

sem er stórkostlegri og betri en í fyrra, er nú byrjuð

Nýustu búningar streyma að okkur úr öllum áttum, hundrað á hundrað ofan, frá innkaupsmönnum okkar, fyrir þennan árlega atburð sem gefur ykkur tækifæri, til þess að eignast nýja kjóla fyrir jólin, á mjög lágu verði.

150 töfrandi Silkikjólar

Jóla sala $35.00 Vanaverð $55.00 til $85.00

Falleg málmkend kniplinga Rhana crepes, Chiffon flauel, satin og perlu-canton crepes
Stærðir 16 til 46

350 fallegir Silkikjólar

Jóla sala $25.00 Vanaverð $39.50 til $49.50

Canton Crepes, skornir flauels, georgette og flauel með crepe vend.
Stærðir 16 til 44

300 yndislegir Silki- og Klæðiskjólar

Jóla sala $15.00 Vanaverð $23.75 til $35.00

Canton crepes, georgettes, satin með crepe vend, chrepe de chine, poiret twill og charmeen.
Þetta eru sannarlega dásamleg kjörkaup. Stærðir 16 til 44.

200 Nýmóðins Silki og Klæðiskjólar

Jóla sala $10.00 Vanaverð $15.00 til $19.75

Crepeofið satin, crepe de chine, poiret twill og charmeen.

HOLLINSWORTH & CO.
LIMITED
Specialists in Women's and Misses' Ready-to-Wear
WINNIPEG
386 and 390 Portage Avenue
BOYD BUILDING

Helztu tilgátur um uppruna lífs á jörðu.

Þó að lifhyggjan hafi hér stigið feti framar en góðu hófi gengdi, fer þó fjarri því, að hún sé úr sögunni. — Spakvitrir lifeðlisfræðingar svo sem Driesch hafa aðhylst hana og trúað á lifsafl það, er Aristoteles hafði hugboð um, og áleit vera sistarfandi og siskapandi i efnisheimi. Reyndi Driesch að færa visindaleg rök fyrir því, að þetta lifsafl, Enteleki, væri deginum ljósara i mynd starfandi afls, þá er um endurbygging óbrotinna dýra er að ræða. En þau geta sem kunnugt er tekið á sig hina upprunalegu mynd og lögun hvað eftir annað, þó heilir partar séu skornir af þeim.

Sá er þó gallinn á kenning þessari, að lifsaflið yrði að réna eftir því sem ofar kemur i dýraríkið. Og hjá þroskamestu hryggdýrum t. d. manninum er ekki meira eftir af því en svo, að það nægir til að græða sár og gera út af við ýmiskonar sýkingargerla, er berast inn i likamann.

Þó að lifhyggjumönnum hafi eigi tekist enn að færa visindalegar sönnur á hugmyndir sinar, má eigi ætla að þær séu einkis virði. Þær hafa verið lifeðlisfræðinni nauðsynlegar, til að hafa hömlur á vélhyggjunni, sem að sinu leyti ekki er minna öfgafengin. Og þær hafa óbeinlinis, ef ekki beinlinis, leitt til hinnar sálrænu kenningar vorra daga, "spiritismans". En enginn veit enn hverjar afleiðingar stefna sú kann að hafa, hún er frá visindanna sjónarmiði sé að eins barn i reifum.

Þessi nýjasta stefna, hin sálræna stefna, leitast við að sýna og sanna lifsafl það, er i manninum býr lifs eða liðnum. Álitur hún, að lifsaflið geti verið svo orkuþrungið, að það vinni bug á þyngdarafli efnis. Færa menn ýms óræk fyrirbrigði máli sinu til stuðnings; hlutir lyftast eða hreyfast án snertingar, eru það fjarhrif lifsaflsins. Þá er og talið að likamingar þær, er fram geta komið á miðilsfundum, verði fyrir orku hins sama lifsafls. Svarar sú skoðun eiginlega til hinnar fornu hyggju, að likamning manna og málleysingja á hnetti vorum verði fyrir þá sök, að lifsorkan geri sér fjölmörg gervi úr hinum lifsþrungnu efniseindum jarðar.

Efnishyggjumenn hallast allir að hugmyndinni um frumsköpun lifandi efnis og lifvera á jörðu, þegar á hinum elztu jarðtimabilum. Eigi má skilja orðið efnishyggjumaður svo að allir þeir sem flokk þann fylla séu guðleysingjar eða trúarvana. En þeir krefjast raunverulegrar þekkingar innan vébanda efnafræðinnar á öllu því, er lýtur að myndun lifrænna og liffrjórra efna, áður þeir taki i mál að aðhyllast tilgátur um uppruna lifs á jörðu, er eigi séu á raunverulegum rökum bygðar.

Efnishyggjumenn eru i samræmi við breytiþróunarkenninguna og sumir þeirra hinir frægustu forvigismenn hennar. Má til nefna hinn stórmerka franska lifeðlisfræðing Claude Bernard (1813—1878), heimspekinginn enska, Herbert Spencer (1820—1903), og lifeðlisfræðinginn þýzka Haeckel 1843—1918?), enn fremur fjölda annara merkra visindamanna, Belgiumanninn Errera, Englendingana Allan, Moore og Webster, Þjóðverjana Pfluger, Verworn, Frakkana Le Dantec, Becquerel o. s. frv.

Flestöllum þessum fræðimönnum ber saman i því, að þeir álita, að lif hafi kviknað á jörðu fyrir órjúfanlegt og óbreytanlegt efnislögmál, án þess nokkurt sérstakt lifsafl kæmi þar til greina. —

Claude Bernard ætlar að lifið sé afleiðing af samræmi milli vissra allsherjarlögmála efnisheims. Telur hann þar fremst i flokki erfðalögmálin, er setji atburðaröðunum fastar skorður, og þar næst lögbundin áhrif ytra umhverfis i samræmi við lög þau, er efni þeirra og eðli skapa því. "Eigi ber að neita fjölbreytni þessara lögmála," segir Claude Bernard, "en ekki gefur hún oss til efni til að hylja vankunnáttu vora með því, að bera fyrir oss eitthvert undraafl, eins og lifsaflið er. Væri slikt að eins að herma eftir villimanninum, er hélt að eitthvert sérstakt síma-afl dyldist i talsimanum."

Eftir því sem þekking manna á efnategundum og efnafari jurta og dýra jókst og augljóst varð, að efnastarf jurtanna var aðallega i því fólgið, að umbreyta ólifrænum efnum i lifræn efni, tóku ýmsir liffræðingar að færast á þá skoðun, að ef til vill væri unt að læra eitthvað af jurtunum viðvikjandi óbrotnustu efnategundum dýraríkisins. Munu þeir Spencer, Preyer og Errera hafa verið fremstir i flokki hér. — Leiddi þetta til þess, að efnafræðingar fóru að reyna framleiða lifræn efni úr ólifrænum i efnasmiðjum sinum, i von um að finna loks hið liffrjóa-"biogen"-efni, og þá lifið sjálft á frumstigi sinu.

Haeckel gerðist þegar einhver hinn ótrauðasti forvigismaður þessarar hugmyndar. Hann fann og fyrstur manna, i smásjá, heilan flokk óbrotinni lifvera, er hann hugði vera hin frumstæðustu dýr jarðar. Nefndi hann þær "monerur". *Einfrumur* voru þær, og svo ófullkomnar, að hans ætlan, að þær höfðu að eins frumholdið eitt, en vantaði bæði kjarnan og himnu þá, er kemur i húðar stað. Sjálfur lýsir Haeckel lifverum þessum svo, að þær séu "óskapnaður i dropaliki," gerður af lifandi, eigi að eins lifrænu, efni.

Monerur Haeckel's urðu eigi langæjar sem frumverur jarðar. Þegar smásjáin var orðin endurbætt og þekking óx á sviði einfrumanna, sáu menn, að hér var um margþættan flokk einfruma að ræða, og voru margar tegundir mjög svo fjölbreyttar bæði að efnafari og gerð.

Pfluger hugði, að eggjahvituefnin væru aðallega lifræn og hin eiginlega liffrjóu (biogen) efni. Hann leggur mikla áherzlu á muninn á dauðri eggjahvitu, eins og t. d. eggjahvitunni i fuglseggjum, og lifindi, starfandi eggjahvitu i lifandi likama, þar sem sameindirnar hrynja og endurbyggjast án afláts. Hina dauðu eggjahvitu nefnir hann lifræna, en hina lifandi eggjahvitu eina liffrjóa — biogen—.

Hafa þeir Pfluger, Allan og Verworn aðallega grundvallað kenninguna um, að sameindir lifandi eggjahvitu hljóti að vera fjölþættari að efnafari en i dauðri eggjahvitu, og séu lifsstörfin háð þeim efnunum, er virðast hverfa við dauðann. Pfluger álitur, að fyrstu eggjahvitu-sameindir hafi myndast fyrir áhrif hitans úr ólifrænum efnum á hinum fyrstu jarðartímabilum, og hafi þær i raun réttri verið liffrjótt efni og upphaf lifveranna. Þessar sameindir eggjahvitu hyggur hann hafa verið gæddar þeim eiginleig, að geta laðað að sér samkynja efniseindir — það er að segja, að *vaxa,* og það takmarkalaust. Samkvæmt þessari hugmynd hyggur hann sameindirnar hafa getað verið mjög svo mismunandi, bæði að stærð og þyngd. Hafa þær verið stöðugum breytingum undirorpnar. Sífeld hrynjandi og